

Iată și unele exemple de folosire corectă a formelor verbale ale indicativului și ale modului narațiunii indirecte:

«Нош темна, време беше дождевно, а планина стръмна, висока. Колико ли кроти падах на путю, докле пойдѣм на Черепиш манастир. И като пойдѣхъ ме на манастир, не найдохъ ме никого; калугери побегнали, манастиря затворен и не знам где са. Хели са случи един поп на пут, селянин, та ги знаѣл, како бягат у една пещера. И заведе ни при тях. И седяхъ тѣмо при них у оная пещера двадесет и четири дни...»¹

Atunci cînd se vorbește de vocabularul acestei opere, se subliniază de obicei numărul mare de cuvinte de origine turcă, folosite de Sofronie. Trebuie să ținem seama, însă, că cea mai mare parte din ele sînt termeni administrativi, legați de obiceiurile și administrația feudală turcă și care n-au putut fi înlocuiți cu cuvinte bulgare, deoarece acestea lipseau în epoca respectivă. Pe de altă parte, baza istorică concretă a narațiunii cerea folosirea lor. Astfel sînt, de exemplu, cuvintele: *ага, аянин, бостанджѣ-баши, везир, гяур, каймаканин, касабѣ, пашѣ, султан, ферман, чауш*, ș.a., termeni militari: *урдия, майсере, тепеджик*, ș.a.; de asemenea: *беглик, джелепин, тескере* ș.a.m.d. În autobiografia lui Sofronie este mult mai mic numărul cuvintelor de origine turcă, care nu au valoare terminologică, dar care, după mărturia autorului, se găseau din abundență în limba vorbită. Astfel sînt: *кабахѣм зарѣф, хич, харч, чаршиѣ, хан, капѣя* ș.a. Sofronie însă le folosește cu măsură, la locul lor. El scrie, de exemplu: *баби баяхѣ ми и цялахѣ ме, ала никѣя полза ну «файда»!*. Sau *Ами докле изплатѣ оня долг ну «борч»* каква сиромашѣя потеглих! Se întilnește în expresii și *борч*: «Не можах да свѣля *борча*». Uneori cuvintele de origine turcă sînt folosite în scop stilistic sau sînt date în paranteze, ca fiind bine cunoscute. Situația cuvintelor de origine greacă este asemănătoare (афѣрѣсам, дофѣрасѣм, праксан, харижа, хопати ș.a.). Multe din cuvintele de origine greacă sau turcă intră și astăzi în componența limbii bulgare.

Concluzia care se impune, în acest caz, este că *Viața și suferințele păcătoșului Sofronie*, care ar putea fi considerată ca început al limbii literare bulgare, urmează din punct de vedere al cuvintelor grecești și turcești linia Renașterii, de purificare relativă a limbii, linie caracteristică în general limbii literare naționale din secolul trecut. În această privință trebuie să se facă o anumită delimitare între limba lui Sofronie și limba literară prenațională a damaschinilor, în care cuvintele curente de origine turcă și greacă intrau nestinjenite de vreo normă.

* * *

Schema generală a dezvoltării limbii literare contemporane bulgare, care să includă perioadele mai importante și legile de dezvoltare, ar putea fi reprezentată în felul următor:

Prima perioadă de la începutul sec. al XIX-lea pînă în deceniul al șaptelea inclusiv: apariția limbii literare naționale, pe baza victoriei vorbirii populare vii asupra tradiției literare slavone bisericești (*Viața și suferințele păcătoșului Sofronie*, 1804) și transformarea sa treptată în formă fundamentală de existență a limbii naționale.

¹ Vezi KIRIL MIRCEV, *op. cit.*, p. 77.